

15

DE JAVAAN IN DE DESA.

(SERAT PANDJRAH ING POESPITA).

JAVAANSCH E SAMENSPRAKEN,

BEHELZENDE DE ZEDEN EN GEWOONTEN
VAN DEN KLEINEN MAN.

(Bijdrage tot de kennis van taal, land en volk.)

Voorzien van aantekeningen, benevens
eenige Dongèngs en Volksverhalen

DOOR

C. F. H. DUMONT.

KAPITEIN DER INF. O. I. LEGER.

2de Omgewerkte druk.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2944 165 0

LEIDEN

GEBROEDERS VAN DER HOEK.

1907.

IND. STUD.

qu.

15

DE JAVAAN IN DE DESA^o.

(SERAT PANDJRAH ING POESPITA^o).

Ind. Stud. qu. 15

DE JAVAAN IN DE DESA^o.

(SERAT PANDJRAH ING POESPITA^o).

JAVAANSCHÉ SAMENSPRAKEN,

BEHELZENDE DE ZEDEN EN GEWOONTEN
VAN DEN KLEINEN MAN.

(Bijdrage tot de kennis van taal, land, en volk.)

Voorzien van aantekeningen, benevens
eenige Dongèngs en Volksverhalen

DOOR

C. F. H. DUMONT.

KAPITEIN DER INF. O. I. LEGER.

~~~~~  
**2de Omgewerkte druk.**  
~~~~~

LEIDEN,
GEBROEDERS VAN DER HOEK.

1907.

Hand: ten behoeve van
historische Studies aan
de Rijkse Universiteit
te Utrecht.

VOORWOORD VOOR DEN 1STEN DRUK.

Bij het bestudeeren van verschillende handschriften van mijn helper, den bekenden en bekwamen Javaan SOERÅ DI POERÅ, kwamen mij ook deze samenspraken, door hemzelven gedeeltelijk op mijne aanwijzing vervaardigd, onder de oogen.

Daar zij mij zoo uiterst geschikt voorkwamen, om den beoefenaar van het Javaansch een blik te doen slaan in een zoo belangrijk gedeelte van het Javaansche volksleven, en hierbij is gebruik gemaakt van de zuivere taal, welke in de Vorstenlanden wordt gebezigd, heb ik niet geaarzeld ze uit te geven, om zoodoende ook anderen met dezen werkelijk verdienstelijken arbeid van SOERÅ DI POERÅ in kennis te brengen.

Het groote aantal aantekeningen, door mij aan dit werk toegevoegd, dient natuurlijk *uitsluitend* voor hen, die verstocken zijn van elke leiding.

Mijn welgemeenden dank aan den Heer D. VAN HINLOOPEN LABBERTON, leeraar in de Javaansche Taal aan de Afdeeling B van het Gymnasium Willem III, voor de belangelooze wijze, waarop hij mij behulpzaam is geweest in het nazien van dit werkje, waardoor menige dwaling nog tijdig kon worden verbeterd.

MR.-CORNELIS, Mei 1905.

C. F. H. DUMONT.

VOORBERICHT VOOR DEN TWEEDEEN DRUK.

Ten einde het werkje, dat ik in 1905 het licht deed zien, voor de beoefenaars van het Javaansch meer productief te doen zijn, meende de hoogleeraar Dr. A. C. VREEDE mij in

overweging te moeten geven, het aantal der achter den Javaanschen tekst gevoegde aantekeningen te bekorten, en mij hoofdzakelijk te bepalen tot het verklaren van die uitdrukkingen, welke in het woordenboek onvermeld zijn gebleven.

Daar ik hiertegen geene bedenkingen had, en bovendien een omwerking van het boekje wenschelijk vond, besloot ik onmiddellijk met dien arbeid aan te vangen, in de hoop dat deze gewijzigde uitgave beter aan de gestelde eischen zal beantwoorden.

De meergemelde aantekeningen zijn daarentegen vermeerderd met enkele ethnografische bijzonderheden, welke op den tekst betrekking hebben, terwijl ik achteraan, geheel afzonderlijk, eenige Javaansche fabels en volksverhalen toevoegde, juist zóó weergegeven, als zij mij door een Sålåschen Javaan zijn verteld, en waarbij ik zooveel mogelijk getracht heb, een trapsgewijze opklimming te verkrijgen van het meer eenvoudige tot het moeilijker Javaansch.

In plaats van het „miring“-schrift is hier gebruik gemaakt van het sierlijker en tevens meer karakteristieke „djedjég.“

Mijn oprechten dank aan bovengenoemden hoogleeraar, zonder wiens hulp, voorlichting en onverflauwde belangstelling in mijn arbeid, dit werkje zeker niet zou zijn verschenen in den vorm, waarin het thans den gebruikers wordt aangeboden.

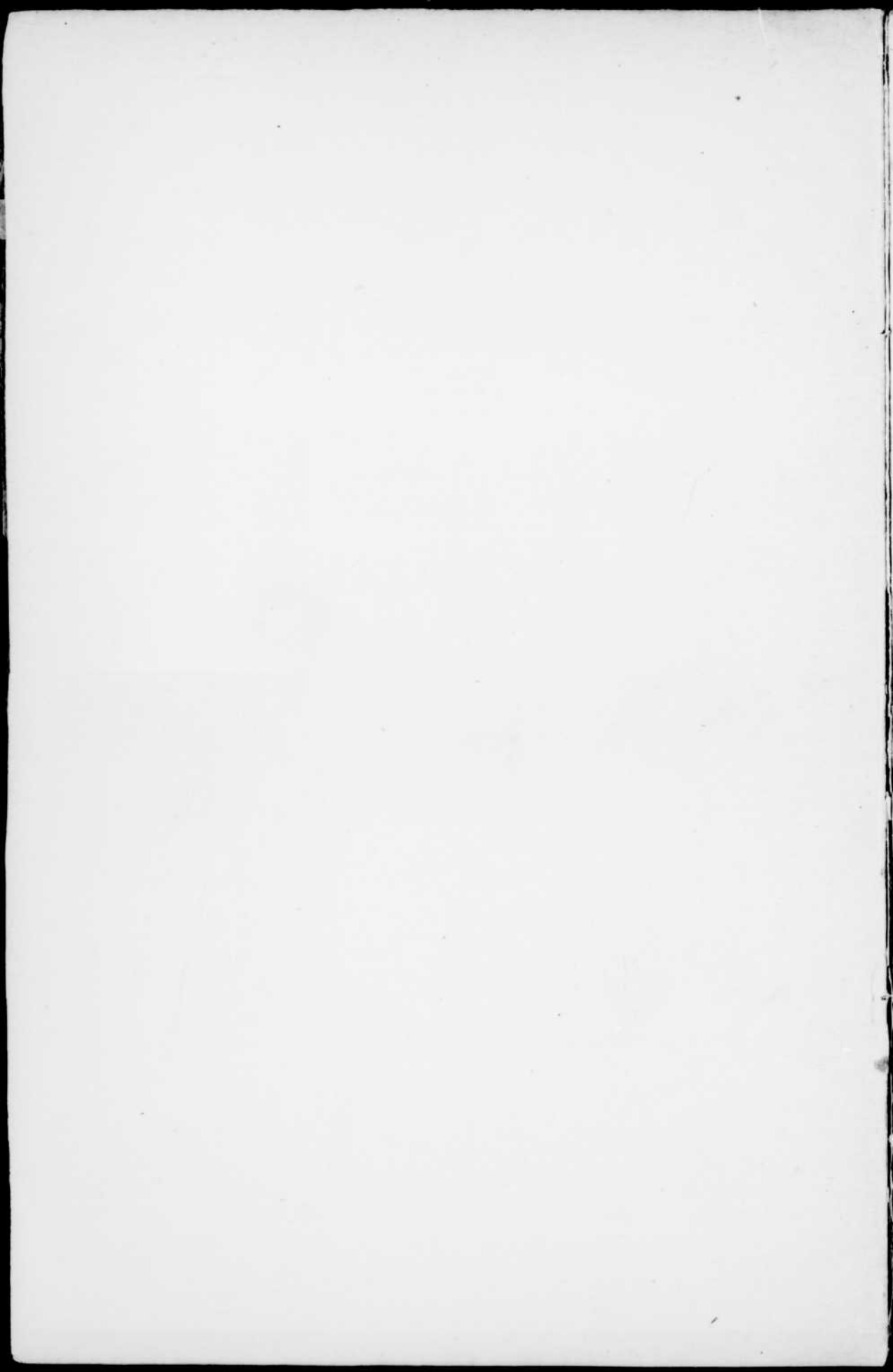
LEIDEN, Juli 1907.

C. F. H. DUMONT.

INHOUD.

|| ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်
 ဟောပြောကြားပြောရာ၌

A.	ဘေဗာ	ကော	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	ကော	1.
B.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	4.
C.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	6.
D.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	8.
E.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	11.
F.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	11.
G.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	12.
H.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	12.
I.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	13.
J.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	15.
K.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	18.
L.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	17.
M.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	18.
N.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	21.
O.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	26.
P.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	30.
Q.	"	ဘေဗာ	ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်	"	34.
Aanteekeningen				Blz.	41.
I. ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်				ကော	50.
II. ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်				"	59.
III. ဧဝံဂေလိယတရားစာအုပ်အကျဉ်းချုပ်				"	62.

မြန်မာကျေးဇူးတော်အဖွဲ့အစည်း
 အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့အစည်းအားလုံး

|| ဗိယံကဿ ပိယပိနယ ဘယျာယကန္တဗျကဿ : အဋ္ဌက
 ဃဿ ဘက ဘကိယ ဝုဗ္ဗန္တဗျန္တဗျန္တိ က ဘန္တန္တန္တိ ဘိဗ္ဗန္တ
 ဇိယိ၊ ဗိယံကဿ : (ဣဇ္ဈာယူဇ - ဘယျာယက ဝုဗ္ဗန္တ ဘိဗ္ဗန္တ
 ဃဿ : အဋ္ဌန္တဗျ - ယိကိယဃဿ ဘကိယဃ - ပိယပိနယ
 ဝုဗ္ဗာယ ဘန္တဗျန္တ - (ဣဇ္ဈာယူဇ ဝုဗ္ဗန္တ ဝုဗ္ဗန္တ ဝုဗ္ဗန္တ
 က - ဃဗ္ဗဃဗျန္တိ : ပိယပိနယပိနန္တဗျ -

A. ပြောကြား : က : လေးပါးသော အကျိုး

បាទ ប្អូន អរ

[illegible]

សា ហា ហា ។

[illegible]

[illegible]

ആലുവ

|| ဟိ ဂါယထိ ဓါဓာ : ကျသေပု နပ ဂီတိသေသန္တု ဣသိယ
 သန္တု နံ ပိယသန္တု ဟိယ န ဇာတိ န ဂရဟ န ဂရဟိ ကျသေ
 ဂရဟ နပ နန္တု ဟပ န ဇာတိ ဂါယထိ ဂါယထာ န ဇာတိ သန္တု
 နာသံ ကံ ဇာတိ နန္တု ဟပ ဂရဟ နာသံ ပိယသိဉ္စ ကျသေ ဟိယ
 နန္တု ဟပ ဟပ

ΕΛΛΗΝ

॥ သရဏဒါနံ ၂၆ နိဗ္ဗာန်သရဏ ၂၆ နိဗ္ဗာန်သရဏ ၂၆ ॥

ΚΥΕΛΛΗΝ

|| ហិរិរុយាធិមំ តា : បាធិស្តី ក្បាលនាគលិយស្តី យំ ពុហ
 ធិរុ កាត្យកាតំ បិយបិទ បាធិស្តី យំ ពុហ ||

ΕΙΣ ΤΗΝ

॥ श्री गुरुः ॥

បាទ បាទ បាទ បាទ

|| ਪਾਠਿਯੰਗੁ ॥ ਆਰੰਭਿਕਾਯੰਗੁ || ਪਾਠਿਕਾਯੰਗੁ || ਪਾਠਿਕਾਯੰਗੁ || ਪਾਠਿਕਾਯੰਗੁ ||

1000

|| ဟိတိန္ဒြေကံ ဟိတိ : ကြာသမေ ၂ ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသ
မေ ၂ ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂ ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂
ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂ ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂
ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂ ရက်နေ့ ဟိတိန္ဒြေ ကြာသမေ ၂

[illegible]

အိမ်ပြန်ရန်

॥ ဂါထာကဏ္ဍဒီရိယ၊ ဟိကိယကိလံ ဟန္တပရိပွတ္တံ၊ ၂၇၇ ॥
ကလေရဃာ ၂၇၇ ဂါထာ ၇၇ ॥

ကျွန်ုပ်တို့၏

[illegible]

η επιβίωση είναι

[illegible]

ကျွန်ုပ်တို့၏

[illegible]

ΚΥΡΙΑΚΗ

[illegible]

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សា

[illegible]

ΚΕΙΜΕΝΟ

[illegible]

ပြောပြ :လေး မိမိမေ့တာမို့။

||ယိမရမရဘုံတိပ္ပကဒါဘရုဒ္ဓန္တရိကဒုဟာနိဿယိယဗျုပ္ပ
ပ္ပုပ္ပတိဒရဘုံဒဗ္ဗိယံကော၊ ဟာပိမိနိမဟာဗျုပ္ပ
နိကကော : ယိမရမရဘုံ။

၂၂၈၈၇၇၂ : ၆၆ : ၁၆၆၈၇၃

[illegible]

[illegible]

||តើវិញ្ញាណក្ខន្ធមួយទៀតដែលបានបង្ហាញឲ្យយើង
ឃើញថា វាមានលក្ខណៈដូចជាអ្វីមួយដែរឬទេ? តើវា
គឺជាអ្វីមួយដែរឬទេ? តើវាមានលក្ខណៈដូចជាអ្វីមួយ
ដែរឬទេ?

॥ (ဤစွန့်ခွာခြင်းသည် အသိပညာ၏) ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှု
 ထိရောက်မှု၏ ပထမဆုံး အဆင့်ကို ဖော်ပြသည်။ ဤသည်မှာ အသိပညာ၏
 အခြေခံဖြစ်ပြီး ဤအခြေခံမှတစ်ဆင့် အသိပညာ၏ အဆင့်မြင့်
 အဆင့်များသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ဤသည်မှာ အသိပညာ၏ အဆင့်မြင့်
 အဆင့်များသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ဤသည်မှာ အသိပညာ၏ အဆင့်မြင့်
 အဆင့်များသို့ ရောက်ရှိလာသည်။

[illegible]

[illegible]

ਮੁਲਾਖਮ

ငါ့ယုံကြည်ချက်

[illegible]

ആലുപാട്

|| အကေသာဘုရားရှင်၏ နာမံကံဘုရားရှင် (သုခရှင်၊ နာမံ) ||
 နာမံကံဘုရားရှင်၏ နာမံကံဘုရားရှင် (သုခရှင်၊ နာမံ) ||
 နာမံကံဘုရားရှင်၏ နာမံကံဘုရားရှင် (သုခရှင်၊ နာမံ) ||
 နာမံကံဘုရားရှင်၏ နာမံကံဘုရားရှင် (သုခရှင်၊ နာမံ) ||

η επιβίωση είναι

၂။ သံသရာ၌ ရှိစဉ် ဘိဝိသိန္ဓိက နံ့သာ ဘုရားသိလျှင် ပညာရှိပြုကာ
စုပ္ပံသုပ္ပာယ်သိသကဲ့သို့ အနာဂတိသိရှိပြုလေအံ့။

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

ရတနာ၊ ပုဂ္ဂလိကတရား၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို ဟောပြောပါ။
 ဟောပြောရမည့် အချက်များကို ဖော်ပြပါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ

၂၄- ပုဂ္ဂလိကတရား၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို ဟောပြောပါ။
 ဟောပြောရမည့် အချက်များကို ဖော်ပြပါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာ

၂၅- ပုဂ္ဂလိကတရား၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို ဟောပြောပါ။
 ဟောပြောရမည့် အချက်များကို ဖော်ပြပါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ

၂၆- ပုဂ္ဂလိကတရား၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို ဟောပြောပါ။
 ဟောပြောရမည့် အချက်များကို ဖော်ပြပါ။

၂၇- ပုဂ္ဂလိကတရား၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို ဟောပြောပါ။
 ဟောပြောရမည့် အချက်များကို ဖော်ပြပါ။

[illegible]

မိဘမိစ္ဆာဒါနီတံ၊ ဟိန္ဒုဝိပ္ပကသ္မာဓိယံ : ပိတုံစိန္တုရဏံ၊
 စိန္တုပိပ္ပကသ္မာဓိယံ၊ ဗြဟ္မန္တုရဏီဂြိဟ်မိပ္ပကသ္မာဓိယံ၊
 သန္တုရဏီ

[illegible][illegible]

AANTEKENINGEN.

Blz. 1. *Tjongkok*, d. i. de persoon, die rechtuit, zonder omwegen, om de dochter komt vragen; wel te onderscheiden van den *patjoek*, die eerst poolshoogte komt nemen, zooals uit het gesprek duidelijk blijkt.

Blz. 2. *Prakârâ iki, kowé bakal ora takkatokake*, letterlijk: in deze zaak zal ik u niet zichtbaar doen zijn, dus: „ik zal zorgen, dat men u niet verdenkt, mij gezonden te hebben.”

Timang olan olan, d. i.: slangvormige gesp (v. oelâ).

Angawëri, (v. awër = merkteeken). Hier wordt dus bedoeld iemand, die misschien reeds werk heeft gemaakt van het meisje (haar reeds van een teeken of merk heeft voorzien).

Talëran sadoeloer = familieband (talër = lër = draad).

Blz. 3. *Ambarèk* = flink van figuur en met smaak gekleed zijn.

Padang langit = lett. heldere hemel; hier heeft het de beteekenis van: „een vroolijk gelaat” in tegenstelling van „mëndoeng” = „een zuur gezicht” (pëtêng langit).

Mêngâ lawangé = lett. „open deur, een deur, die open staat;” hier beteekent het: „genegen zijn” (tot iets).

Blz. 5. *Pamoendi*, iets op onderdanige wijze in ontvangst nemen (boven het hoofd houden); hier: de groeten van Wirjâwidjâjâ.

Blz. 7. *Botën langkoeng, sampoen kirang ing pamëngkoe*, „het is niet erg, laat niet na mij dit te vergeven”, d. i. andere gebreken heeft zij niet, vergeef mij die kleinigheid dus.

Poen doek = verkorting van „*poen gëndoek*”.

Blz. 8. *Sagotrah*. In het woordenboek staat (*sa*)*gotrà*.

Ali ali sapaasang. Het is de gewoonte, om twee ringen te geven aan het meisje, hetzij van goud of van zilver.

Arme lieden geven slechts één ring, hoewel het bijgeloof zegt, dat één ring geen gelukkig huwelijk voorspelt.

Sêdah ajoe = lekkere, gele sirih.

wohan tanganan = pinang aan trossen.

Blz. 11. *Ijan* = horde. De rijst wordt uit de „koekoesan” in de „ijan” gedaan, en hierin met de „ilir” afgekoeld.

Djampi galihan of *djampi anggi anggi* noemt men de medicijnen uit andere landen dan Java (de specerijen),

terwijl die, welke op Java zelf gevonden worden *ëmpon-ëmpon* heeten.

Blz. 12. *Moendjoeng* = het geven van een geschenk aan het hoofd.

Midâdarèni. Vermoedelijk afgeleid van „widâdari” (hemel-nimf.) Het beteekent zooveel als: „zich gereedmaken tot de ontvangst der widâdari's.

De Javanen gelooven nl. dat bruid en bruidegom op den vóóravond van hun huwelijk door deze nimfen bezocht worden.

Na afloop der „djagongan” (zie hieronder) heeft den volgende dag gewoonlijk de voltrekking van het huwelijk plaats; de laatste bijeenkomst vóór den dag wordt „midâdarèni” genoemd. Dienzelfden avond wordt er geofferd, en gedurende den geheelen nacht wordt door eenige vrouwen zoowel bij den bruidegom als bij de bruid gewaakt, omdat het volksgeloof het er voor houdt, dat den bruidegom of de bruid eenig onheil zal overkomen, wanneer een van beiden op den laatsten avond vóór het huwelijk sliep; ook zij moeten dus den geheelen nacht wakker blijven.

Djagongan = aanzitten, zitten, samenzitten, (hetzij al dan niet bij een maaltijd).

Tegelijk met het zenden van de z. g. „tondjokan”, d. i. een geschenk, dat de ouders van beide zijden aan hun familie en kennissen zenden, bestaande uit wat gekookte rijst, vleesch en vruchten, die in langwerpige kasten worden gedragen, worden de bloedverwanten en vrienden op een maaltijd ten huize van de ouders der aanstaande echtgenooten genoodigd. Deze bijeenkomst wordt „djagongan” genoemd, en duurt soms drie tot vijf dagen vóór de voltrekking van het huwelijk.

Blz. 14. *As-adoe* (Ar.) = ik getuig; *wa* (Ar.) = en; *Ana* (Ar.) = betr. voornw. „dat”.

Bajar kěntjěng poenâpâ njamboet? = wilt ge dit contant betalen of leenen (op crediet)? Gewoonlijk wordt het geld voor de „Sri-kawin” (dat minstens vijf gulden bedraagt (kalih réjal) en soms tot f 5000.— stijgen kan) geleend, d. w. z. „op crediet” gegeven.

Alleen bij ontbinding van het huwelijk wordt dit bedrag in baar geld door den echtgenoot aan zijn gewezen vrouw teruggegeven. Alvorens hij echter hiertoe verplicht is, moet hij *driemalen* van een en dezelfde vrouw gescheiden zijn

geweest; elke scheiding heet „talak” (zie blz. 14); na de eerste en tweede talak mag een man zijn vrouw weder tot zich nemen, doch na de derde scheiding is dit niet meer geoorloofd, en moet de „sri-kawin” betaald worden. Een huwelijk voor de vierde maal met dezelfde vrouw wordt alleen toegestaan, wanneer deze laatste eerst huwt met een ander persoon, en wederom van dezen gescheiden is.

Blz. 15. *Angwisoehi soekoening pëngantèn djalër* = de voeten van den bruidegom wasschen.

Na het werpen der gantal, komen bruid en bruidegom dichter bij elkaar staan, waarna de bruid uit een in hare nabijheid staanden pot, water haalt, waarmede zij de voeten van haren bruidegom wast, als een bewijs van eerbied.

Kobongan. Dit woord dankt zijn ontstaan aan een gebruik uit den Hindoe-tijd. Men bedoelt hiermede een vertrek, waarin een balé-balé is geplaatst, waarop een potje met wierook wordt gebrand (vandaar de uitdrukking „kobongan” van „obong”), om de goden op te roepen. Tegenwoordig wordt in dit vertrek nog elken vrijdag wierook gebrand, en bovendien elken zoogenaamden „sëlāsā kliwon”, of, zooals de Javanen het noemen: „gārā kasih” (mal. tanda kajiinta-an), volgens het Javaansche bijgeloof, de „beste dag”.

Danjang asmārā boemi = geest, die het land bewaakt; schutgeest.

Blz. 16. *Sartā djëng abrit minongkâ tonḍâ asoekâ nāmā sepoeḥ ḍatëṅ pëngantèn djalër*. Het oogenblik is nu aangebroken, om den jongelingsnaam van den bruidegom te veranderen in dien van den getrouwden man; bij deze plechtigheid is een bordje met roode pap (djëng abrit) onontbeerlijk, hoewel dit eenvoudige kostje gewoonlijk onaangeroerd blijft.

Wirjârëdjâ. Dit is de samenvoeging van de namen van zijn eigen vader: „wirjâwidjâjâ” en van zijn schoonvader „krāmârëdjâ”.

Blz. 18. *Sëlëntëman* = stilletjes, zonder omhaal.

ngoendoeḥ mantoe. *Ngoendoe* beteekend eigenlijk „terughalen” en *mantoe* = schoonzoon of schoondochter; hier beteekent het „ontvangen”, dus: zijn schoonzoon (dochter) terughalen.

Na den eersten huwelijksnacht begeven bruidegom en bruid zich den volgende morgen naar het huis van den vader van den bruidegom. Hier brengt het jonge paar van

één tot hoogstens vijf dagen door. De Javanen noemen dit tijdvak steeds „sapasar” (sapékén), onverschillig of zij één dan wel vijf dagen blijven.

Na dit verblijf ten huize van den vader van den bruidegom, keert het bruidspaar weder naar het huis van de ouders der bruid terug; deze terugkeer wordt „ngoendoeh mantoe” genoemd, en geschiedt in de volgende orde:

In het midden de bruid, gezeten in een tandoe, en daarachter te paard de bruidegom. Vóór de bruid eenige vrouwen, tot den stoet behoorende, hetzij in tandoe's, hetzij te voet, en aan weerszijden van de tandoe der bruid eenige personen te paard.

Blz. 20. *Tjengkir waoe kalébétakén ing tapih ladjéng kadawahakén*, d. i. De klapper voornoemd wordt dan in de sarong gestoken, waarop men hem laat vallen.

Terwijl de zwangere vrouw haar sarong losmaakt, brengt de bruidegom den klapper tusschen de sarong en den buik der vrouw, en laat hij hem vervolgens naar beneden vallen, door welke handelwijze men te kennen wil geven, dat men hoopt, dat het kind in denzelfden korten tijd den schoot der moeder zal verlaten als de klapper noodig heeft gehad, om uit de handen van den bruidegom op den grond neer te vallen.

Këmbèn waoe enggal katigas ing doewoeng, d. i. Het borstkleed wordt spoedig met de kris doorgesneden.

Dit doorsnijden zinspeelt op het gemakkelijk losraken der nog ongebornen vrucht, en al wat daarmee in verband staat.

Gaŋot kâtjâ lahir = naam van de wajang (voorstellende de geboorte van gaŋot kâtjâ).

Blz. 22. *Soendang* waarvan njoendang, d. i. liggende helpen steunen.

De barende Javaansche vrouw nl. gaat in half opgerichte houding op den grond liggen, terwijl zij haar bovenlijf steunt tegen haar echtgenoot, die achter haar zit, en haar in de armen houdt. Hare armen legt zij hierbij achterwaarts om den hals van den man (karangkoelaké goeloené sing lanang) om een krachtigen steun te hebben bij de persingen.

Ngokop kawah = het vruchtwater binnenslorpen.

Hier wordt „ngokop” voor drinken gebezigd, omdat het kind als 't ware als een dier het vruchtwater naar binnen slokt.

Kâjâ mowot kēdēbok kēplésé — [mowot v. wot = vlonder]

d. i. evenals iemand, die over een pisangstam, die als vlonder wordt gebruikt, loopt en naar beneden valt.

Blz. 23. *tampah* = rijstwan.

Het kind wordt in een rijstwan neergelegd, en zachtjes heen en weêr geschud, zooals men dit doet bij het rijstwannen. Dit aloude gebruik dient als voorbehoedmiddel tegen eventueele rampen, die het kind zouden kunnen overkomen.

Adan = gebedsaankondiging.

Zulks moet zoo mogelijk door den grootvader geschieden; voor 't aanstaand geluk van het kind is dit gewenscht.

Dipoen kamadi, z. v. a. dipoen adani, doch thans wordt elke uitdrukking in 't gebed slechts éénmaal gezegd.

gëbjag = op iets vlaks slaan of kloppen (door met de hand vlak bij 't hoofdje van het kind op de balé balé te slaan, wordt het, volgens Javaansche opvatting nl. gewend aan harde geluiden).

Blz. 24. *Jèn ânâ roepâ kang doedoe roepâ*, d. i. wanneer ge iets ziet of waarneemt, dat anders is dan gewoonlijk, dus: wanneer ge iets vreemds ziet (hetgeen je misschien zou doen ontstellen).

Jèn ânâ amboe kang doedoe amboené, d. i. wanneer je iets vreemds, onaangenaams ruikt.

Tjarakan sartâ alip alipan = Javaansche en Arabische letters.

Blz. 25, *wëngang* = bevoegd, de macht hebben tot, dus „lawé wëngang” = de draad, die de macht heeft (om de geesten uit het huis van den zuigeling te weren.)

nganti tēmoe gëlang, d. w. z. met de uiteinden over elkaar (evenals de uiteinden van een armband), waardoor derhalve een goede sluiting wordt verkregen.

ëri sisir = doeri met lange punten.

De hoeken van het huis moeten goed van doeri voorzien zijn, omdat volgens het Javaansche volksgeloof de geesten gewoonlijk trachten langs de hoeken het huis binnen te dringen.

Sadaloe moepoet of *sadaloe natas* = den geheelen nacht door; *sadinâ dëg* = den geheelen dag door; *sakésoek djëploe* = den geheelen morgen door; *sasoré bëndé* = den geheelen avond door.

kanistâ = evenals.

Blz. 26. *kagëdong* = gewikkeld in lakens.

Op de „ganḍik” wordt een gezicht geteekend als van een kind, waarop de steen in lakens gewikkeld en op de eigenlijke slaappleaats van het kind wordt gelegd, opdat indien de geesten mochten komen om het kind weg te halen, zij, ziende, dat het een rolsteen is, niet meer zullen terugkomen.

Blz. 26. *Angḍoenakēn siti* (v. oedoen = afdaling).

Dit hoofdstuk behandelt de sēlamētan, welke wordt gegeven wanneer het kind, ongeveer 7 maanden oud zijnde, voor de eerste maal met den grond in aanraking komt. Vóór dien tijd mag dit niet gebeuren, en wordt het steeds in de armen gedragen, en, wanneer het te slapen wordt gelegd, op een balé-balé neêrgelegd. Deze slamētan schijnt hier te zijn uitgesteld, totdat het kind $\pm 2\frac{1}{2}$ jaar oud was.

Blz. 28. *Sḡā poenar* = gele rijst (mal. „nasi koening”).

Djongkong en *intil*, koeksoorten.

Deze spijzen worden gegeven, opdat het kind spoedig zal leeren loopen. „Djongkong” heeft ook de beteekenis van „spoedig”, en van „intil” wordt gevormd „sēmrintil” of „srintil”, d. i. „vlug loopen”, „trippelen”, zooals een kind doet.

Blz. 29. *Nēptoe* = cijfers, om de overeenkomst van week- en pasardagen met den eersten dag van 't jaar en van de maand aan te duiden en zekere berekeningen te doen, ongeveer als onze „zondagsletter”.

Deze nēptoe's zijn:

Voor de „woelan djawi”:

1. Soerā of Moekaram, oemoer 30 dintēn, nēptoenipoen :	7
2. Sapar	29 ” ” 2
3. Moeloed of Rabingoe-lawal,	30 ” ” 3
4. Bakdāmoeloed of Rabingoelakir	29 ” ” 5
5. Djoemadilawal	30 ” ” 6
6. Djoemadilakir	29 ” ” 1
7. Rēdjēb	30 ” ” 2
8. Roewah of Saban	29 ” ” 4
9. Ramēlan of Pāsā	30 ” ” 5
10. Sawal	29 ” ” 7
11. Doelkangidah	30 ” ” 1
12. Bēsar of Kadji	29 ” ” 3

354 dintēn.

Het totaal aantal dagen bedraagt derhalve 12 minder dan bij de Christelijke jaartelling. Het javaansche jaar telt echter ook twaalf z. g. „mongså” of jaargetijden, welker totaal aantal dagen 365 bedraagt, t. w.:

Namaning mongså:

1. Kåså,	oemoer	41	Dintën.
2. Karo	”	23	”
3. Katigå	”	24	”
4. Kapat	”	25	”
5. Kalimå	”	27	”
6. Kanëm	”	43	”
7. Kapitoe	”	43	”
8. Kawoloe	”	26	”
9. Kasångå	”	25	”
10. Kasadåså	”	24	”
11. Dastå	”	23	”
12. Sådå	”	41	”

365 Dintën.

De Javanen maken bij hunne tijdrekening gebruik van reeksen of kringen van acht jaren, die wederom elk hun „nëptoe” hebben; elke reeks wordt „windoe” genaamd.

De namen der jaren zijn:

1°. Alip	nëptoenipoen	1
2°. Éhé	”	5
3°. Djimawal	”	3
4°. Djé	”	7
5°. Dal	”	4
6°. Bé	”	2
7°. Wawoe	”	6
8°. Djimakir	”	3

terwijl er vier windoe's zijn, welke de namen dragen van:

- 1°. Sangårå
- 2°. Santjåjå
- 3°. Edi
- 4°. Koentårå.

De namen der dagen zijn:

Arab:

- 1°. Achad
- 2°. Sënèn
- 3°. Slåså
- 4°. Rëbo
- 5°. Këmis

Boedå:

1°. Dité	nëptoenipoen:	5
2°. Somå	”	4
3°. Gårå	”	3
4°. Boedå	”	7
5°. Rëspati	”	8

6°. Djoemoewah of 6°. Soekrâ nēptoenipoen: 6
Djoemoengah

7°. Sēptoe of Sētoe 7°. Toempak „ 9

De pasardagen (pasaran) zijn:

Djâwâ.

Boedâ.

1. Lēgi	pētakan	nēptoenipoen: 5
2. Pahing	abritan	„ 9
3. Pon	djénéjan	„ 7
4. Wagé	tjëméngan	„ 4
5. Kliwon	montjâwarnâ	„ 8

We zien derhalve, dat de nēptoe van *rēbo* is: 7, en die van *pon* eveneens 7, aan den „modin” wordt nu een bedrag gegeven van $7 + 7 = 14$ dōewit (zie samenspraken).

Blz. 30. *Bong*. Alleen in de Vorstenlanden wordt de besnijder „bong” genoemd, in de gouvernementslanden heet hij „tjalak”.

Blz. 31. *Bélâ* = medegaan, zich aansluiten bij.

Alleen in de Vorstenlanden bestaat de gewoonte, dat indien een welgestelde een of meer zijner kinderen laat besnijden, hij tevens de kinderen van de arme lieden uit den omtrek op zijn kosten die bewerking laat ondergaan.

Bovendien worden dan aan die kinderen kleine geschenken gegeven, bestaande uit kleedjes enz.

Blz. 32. *Ramboeté gēloengēn kadāl mēnēk anggo tjoendoe k djoengkat pēnjoe plēngkoeng*, d. i. bindt het haar samen door het van achteren ineen te draaien en met de punt naar boven door middel van een haarnaald en een gebogen kam van schildpad op het bloote hoofd vast te maken.

Blz. 35. *lalampah (k)*, *lalakoe (n)* = de adem begint (hem) te begeven.

Djaridjiné kang ngapoerantjang, d. i. „de vingers van de eene hand door die van de andere gestoken”, zooals bij ons, wanneer wij bidden; afgeleid van „kapoerantjang”, dat men ook zegt van de dakribben bij den nok van het dak, en van een spaanschen ruiter.

Blz. 36. *Gangsal wēkdal*. Dit zijn de vijf tijdstippen, waarop door den Mohamedaan gebeden wordt; ze zijn:

1°. Mahrib,	6 uur 's namiddags	(gewijd aan „Jonas”).
2°. Ngisâ,	8 uur 's avonds	(„ „ „Jezus”).
3°. Soeboeh,	5 uur 's morgens	(„ „ „Adam”).
4°. Loehoer,	1 uur 's middags	(„ „ „Mozes”).
5°. Ngasar,	4 uur 's middags	(„ „ „Abraham”).

Blz. 37. *Botën mawi soedjoed, roekoek oetaui linggih.*

Wanneer de Mohamedaan bidt, gaat hij eerst rechtopstaand met het gezicht naar Mekka, vervolgens kruist hij o. a. de armen over de borst (*sědakěp*), om daarna het bovenlichaam voorover te buigen (*roekoek*) en eindelijk te gaan zitten (*linggih*). Deze bewegingen meermalen herhaald worden bij het bidden aan een graf achterwege gelaten; hij bidt dan rechtopstaande.

Blz. 39. *Dongå tlěkim* = het gebed „*tlěkim*”. Wanneer kort na de begrafenis, de doode wordt bezocht door de doodsengelen „*Nakir*” en „*Moengkar*”, die naar zijn geloof enz. onderzoek zullen doen, wordt, ter voorkoming van de straf, die de overledene zal krijgen, wanneer zijn antwoorden slecht zijn, het „*dongå tlěkim*” of onderricht der dooden opgezegd.

Blz. 40. *Pitoeng tindak botën mawi nolih* = tot zeven passen van het graf (verwijderd) mag niet omgekeken worden.

Nadat de geheele plechtigheid is afgelopen, gaat een ieder huiswaarts, doch de zeven eerste schreden moeten worden afgelegd zonder naar het graf om te zien, omdat gezegd wordt, dat in dezen korten tijd het lijk in gesprek is met de doodsengelen, welk gesprek, zelfs niet door om te kijken, gestoord mag worden.

၈၈၆ - မိမိ၏အိမ်တွင်ရှိသော အိမ်ထောင်ရေးအကျဉ်းချုပ်
 မိမိ၏အိမ်ထောင်ရေးအကျဉ်းချုပ်

[illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

॥ कथं वा नित्यं ॥

[illegible]

[illegible][illegible]

॥ ဟိန္ဒူမိပ္ပန္နုဟိမဏိရမိယမဏအံ ဂုဏာရိကကဏ္ဍ
 ကာဂိ(ဗြိဟ္မမိပ္ပန္နုဒိယမဏ္ဍုကဏ္ဍိယမိရုဏာမဂုဏာဂုဏ
 ပန္နုဏိကဏ္ဍဂုဏာဂုဏာမဂုဏာဂိဏိဏိမိပ္ပန္နု(ပုဏ္ဏ) အံ
 ပုဏ္ဏဟမဏိရုဏာဂုဏိမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ဂုဏာဂုဏာဂုဏာဂုဏာမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 မဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ဂိဟိ(ဗြိဟ္မမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ဂုဏာဂုဏ္ဍုမိဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ပဏ္ဍုမိပ္ပန္နုဟိမဏိရမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ဂုဏာဂုဏ္ဍုမိဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု
 ဂုဏ္ဍုမိပ္ပန္နုဟိမဏိရမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍုမဏ္ဍု

[illegible]

[illegible][illegible][illegible]

|| ဟိမဝန္တာရတိုင်း၊ ဟိမဝန္တာရတိုင်း၊
 ဟိမဝန္တာရတိုင်း၊ ဟိမဝန္တာရတိုင်း ||

